

TENDINȚE DE GLOBALIZARE ȘI REGIONALIZARE

Mircea DIAVOR

Drd, Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract

În ultimele câteva decenii am asistat la o perioadă de deschidere economică fără precedent. Globalizare a redus numărul populației care trăiesc în sărăcie extremă, însă efectele pozitive nu au fost resimțite de toți în aceeași măsură. Conflictele din ultimii ani și războiul hybrid declanșat de unii actori au dus la modificarea ordinii mondiale, la trecerea de la o ordine multilaterală la una multipolară. Securitatea națională va fi o prioritate în următoarele decenii. Creșterea nationalismului în toate statele dezvoltate la fel va contribui la un accent pe crearea unor puteri regionale, și respingere globalizării. De asemenea asistăm la etapă începutul celei de a patra revoluție industrială care va avea un afect profund în toate domeniile.

Cuvinte cheie: Globalizare, Regionalizare, Comerț, Revoluție Industrială, Multipolară.

Introducere

În Europa partidele naționaliste în ultimii 5 au înregistrat creșteri semnificative, în special în ultimii doi ani ca urmare a crizei refugiaților. Creșterea care a culminat cu decizia istorică a Marii Britanii de a părăsi Uniunea Europeană. În Statele Unite nationalismul a fost promovat într-o măsură surprinzător de eficientă de Donald Trump, care a trezit ceva în populație ce nimeni nu presupunea că există. Votul în Marea Britanie pentru părăsirea Uniunii Europe a fost un vot de protest împotriva politicilor promovate de guvernării respective.

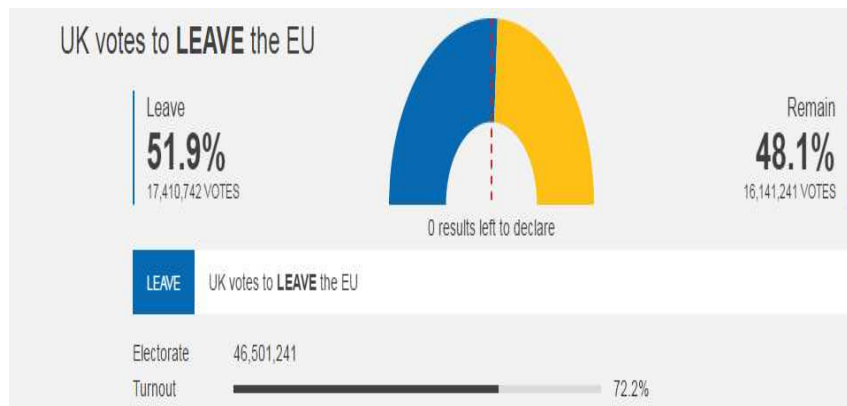

Figura 1. Rezultatele referendumului Marii Britanii de a părăsi Uniunea Europeană

Sursa: BBC 2016

Sentimentul în Marea Britanie a fost unul ce poate fi întâlnit și în Austria, unde vor fi repetate alegerile, și în Franța sentimentul că statele prea mult cedează și prea puțin primesc în schimb ca urmare a unor decizii luate de factorii de conducere centralizate din afara statului respective. Sentiment care se regăsește și în retorică lui Donald Trump, care în mod frecvent a criticat acordul Nafta dar și Nato, din urma din urma carora in opinia candidatului Republicanilor Statele Unite au cedat prea mult (Nafta) si isi asuma prea multe poveri financiare (NATO).

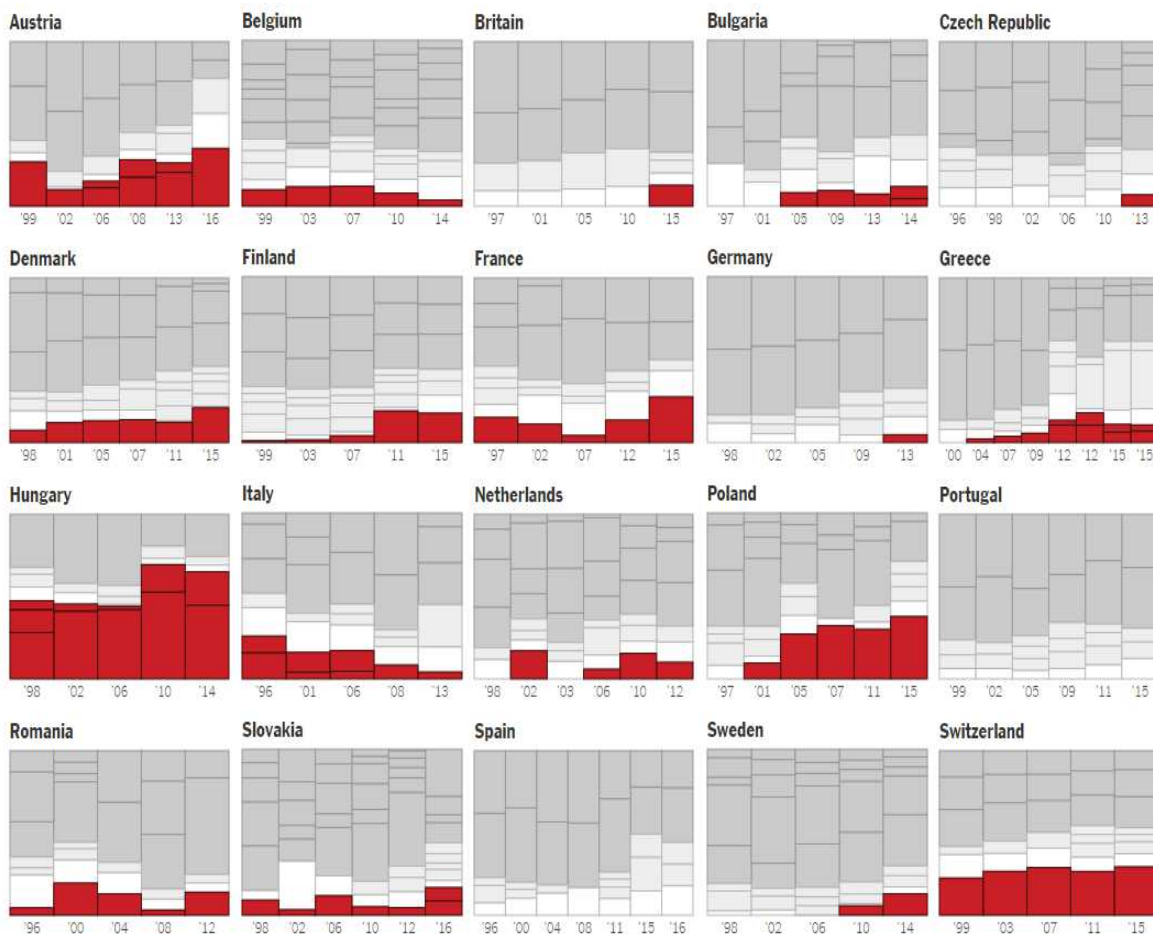

Figura 2. Rezultatele alegerilor din 20 state europene, partidele naționaliste și de extremă dreapta evidențiată în roșu.

Sursa: The New York Times

În Germania, Franța, Cehia, Ungaria, Olanda vor avea loc alegeri in 2017 în toate partidele naționaliste și de extremă dreapta sunt așteptate să își mărească cota. Pentru următorii anii creșterea medie pentru Uniunea Europeană este preconizată să fie sub 2%. FMI nu odăta a micșorat forecastul pentru Uniunea Europeană, astfel cifrele reale ar putea fi mai mici decât cele prezentate mai jos, creând premisele necesare pentru continuarea creșterii

partidelor naționaliste și cele de centru dreapta sau extreme dreapta.

Anul acesta Banca Mondială a recunoscut într-un briefing văzut de BBC că “effects of globalisation on advanced economies is “often uneven” and “may have led to rising wage inequality”.[6] De asemenea au recunoscut că costurile pentru ajutorul celor au rămas fără locuri de muncă sunt mai mari decât au fost preconizate.

În opinia lui Klaus Schwab, fondatorul Forumului Economic Global protecționismul are efecte negative: “Declining openness in the global economy is harming competitiveness and making it harder for leaders to drive sustainable, inclusive growth”.[7]

Mark Carney guvenatorul Bancii Naționale a Anglie de asemenea a recunoscut că există “there are challenges with distribution.”.[8]

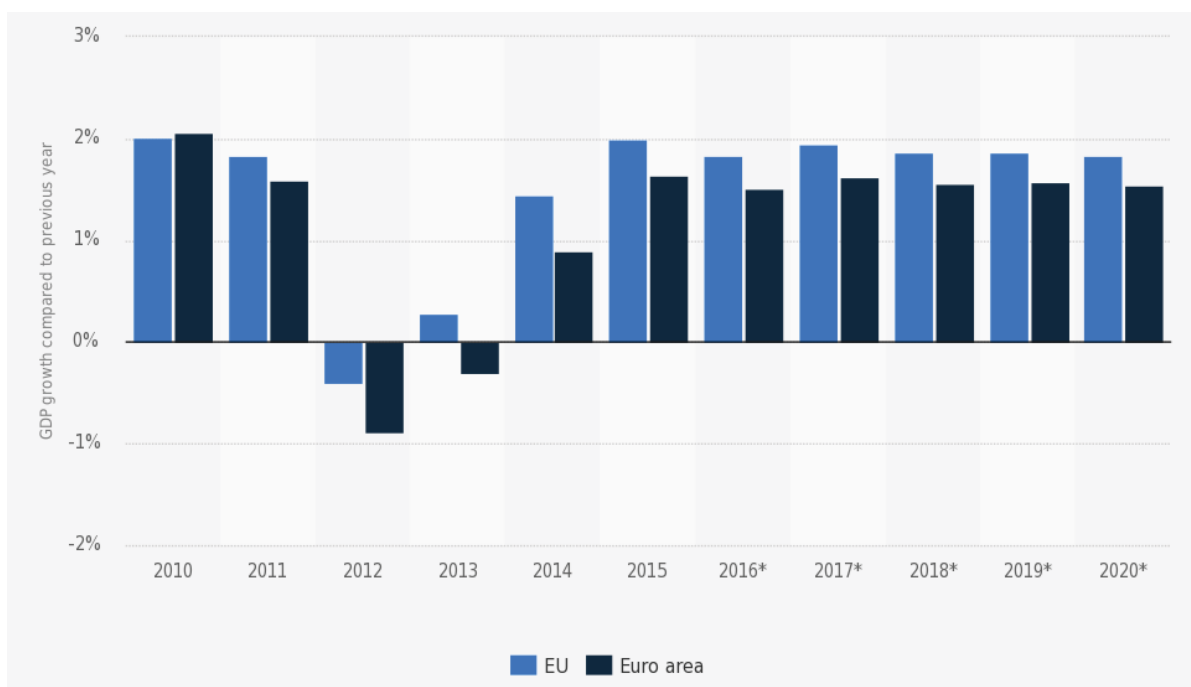

Figura 3. Creșterea produsului intern brut real (PIB) în Uniunea Europeană și zona euro 2010-2020 (în comparație cu anul precedent)

Sursa: Statista, în baza datelor FMI

În raportul pentru 2016 McKinsey Global Institute a raportat: “After 20 years of rapid growth, traditional flows of goods, services, and finance have declined relative to GDP.” [3]

Observăm o creștere continuă a comerțului raport la PIB, punctual maxim de 53% fiind atins în 2007, apoi în criză de 2008 a urmat o scădere bruscă și revenire rapidă la creștere, însă cifre precedente nu au fost atinse. Comerțul a crescut într-un ritm mai lent decât PIB-ul global.

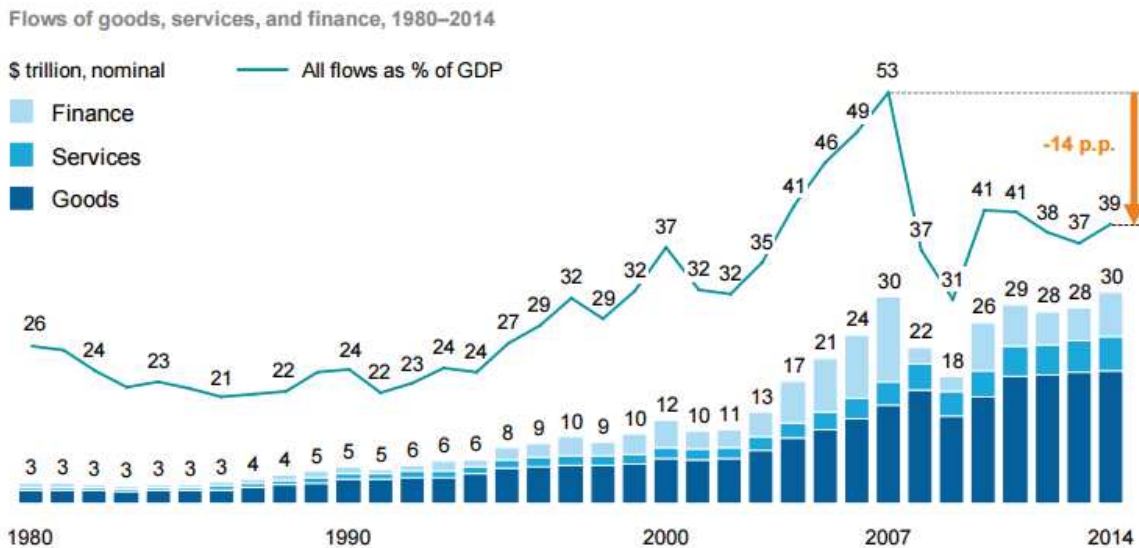

Figura 4. Fluxurile de bunuri, servicii și finanțe, 1980-2014

Sursa: UNCTAD; Balanța de plăți FMI; Banca Mondială; Analiza McKinsey Global Institute

În opinia celor de la McKinsey Global Institute acest lucru se datorează “makers of many finished goods are beginning to place less importance on labor costs and more on speed to market and non-labor costs. As a result, some production is moving closer to end consumers”. [3]

În următorul cei de la McKinsey Global Institute se aștepta că comerțul să crească cu ritm mai mic decât PIB-ul global, ceea poate fi explicat prin posibilitățile de noi de producere ce apar în cea de a patra revoluție industrială.

Profesorul Klaus Schwab, fondatorul World Economic Forum a caracterizat a patra revoluție industrială : “The changes are so profound that, from the perspective of human history, there has never been a time of greater promise or potential peril. My concern, however, is that decision-makers are too often caught in traditional, linear (and non-disruptive) thinking or too absorbed by The Fourth Industrial Revolution immediate concerns to think strategically about the forces of disruption and innovation shaping our future.” [4]

A patra revoluție industrială deja a are un efect semnificativ asupra globalizării. Conform celor de la Boston Consulting Group la moment aproximativ 10% din procesul de fabricație este efectuat de roboți și ar putea să crească până la 25% în următorii 10 ani.

Frey și Osborne în raportul din 2014 intitulat “The Future of Employment” au spus că aproape 47% din posturile curente de muncă ar putea fi înlocuite de automatizare. Astfel avantajul comparitiv ar unor state ar putea dispărea. Printerele 3d reprezintă un exemplu perfect de crea unor noi moduri de producție locala ieftină, care deja a înlocuit posturi de muncă.

Analiștii de la Boston Consulting Group sunt cred că în următorii vom vedea localizarea producției în Statele Unite, atât crearea de noi fabricii cât și întoarcere celor din alte state.

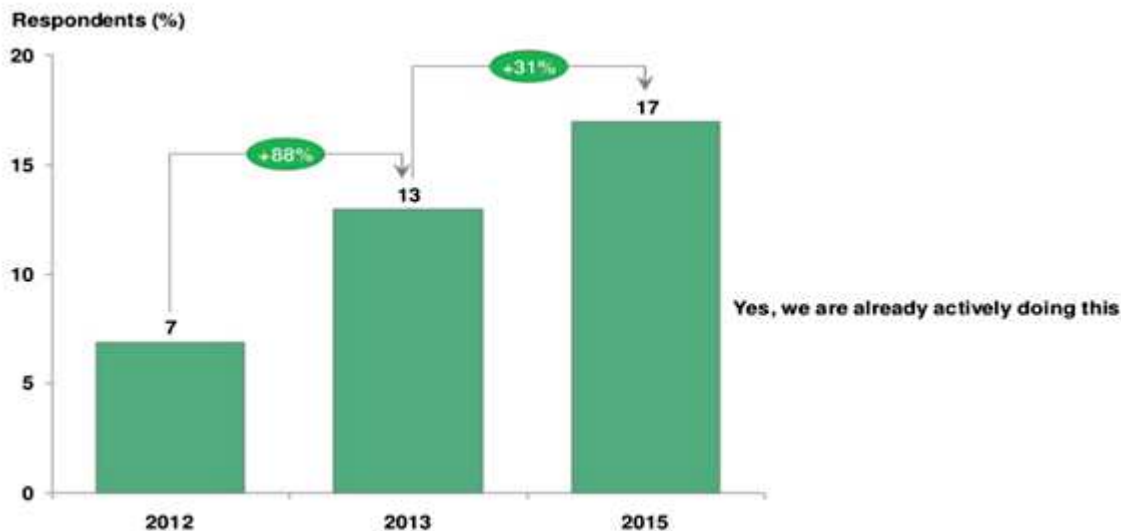

Figura 5. Trend an la an revenirea producției la piață locală.

Sursa: Boston Consulting Group

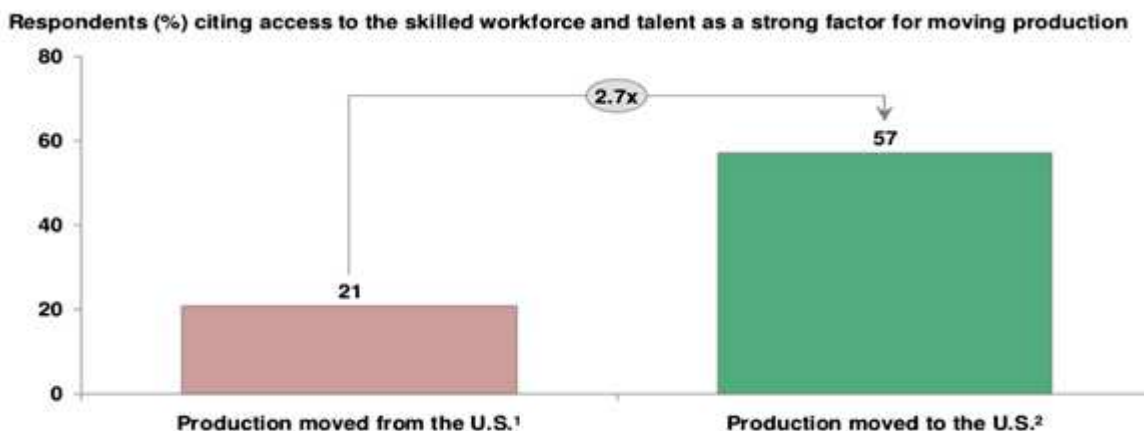

Figura 6. Producătorii sunt mai probabili să localizeze producția

Sursa: Boston Consulting Group

A patra revoluție industrială ne introduce în era globalizării digitale.

McKinsey Global Institute estimeaza :“Our econometric research indicates that global flows of goods, foreign direct investment, and data have increased current global GDP by roughly 10 percent compared to what would have occurred in a world without any flows. This value was equivalent to \$7.8 trillion in 2014 alone. Data flows account for \$2.8 trillion of this effect, exerting a larger impact on growth than traditional goods flows. This is a remarkable development given that the world’s trade networks have developed over centuries but cross border data flows were nascent just 15 years ago.” [3]

Figura 7. Era globalizării digitale

Sursa: Analiza McKinsey Global Institute

Efectul celei de a patra revoluție industrială va fi profund și în multe cazuri va demola avantajul comparativ a multor state. Din punct de vedere a posibilității de producere globalizarea nu mai are aceeași valoare.

În ultimii doi ani am asistat la un șir de conflicte la care dus la trecerea de la o ordine mondială multilaterală la una multipolară. Printre aceste evenimente sunt:

- conflictul din Ucraina care a introdus conceptul de război hibrid (expresie folosită inclusiv de NATO);
- neputința de a rezolva conflicte fără utilizarea forței (sanctiunile economice nu au avut nici un efect în modificarea comportamentului);
- vulnerabilitatea democrației vestului la atacurile provenite din interior în forma de atacuri sinucigașe, propagandă, atacuri hibride;
- destabilizarea Africii de Nord și a Estului Mijlociu;
- conflictul privind delimitarea teritoriului din marea Chinei de Sud;
- tensiunea dintre vest și Rusia la cel mai înalt nivel de la încheierea Războiului Rece.

Toate aceste evenimente au dus la crearea unei ordini mondiale multipolare în care accentul va fi pus pe crearea puterilor regionale care vor putea asigura reziliența în cazul unui conflict.

Uniunea Europeană se află într-un continuu declin, nefiind capabilă să rezolve problemele de securitate interne, iar pe plan mondial riscă să devină o victimă a noii ordini mondiale.

Concluzii:

- în următorii ani va avea loc creșterea partidelor naționaliste;
- efectele pozitive ale globalizării nu au fost distribuite egal;
- a patra revoluție industrială va avea un efect profund asupra globalizării,
- producătorii vor prefera productiile locale ca urmare a diminuării avantajului compartiv;
- trecerea de la o ordine mondială multilaterală la una multipolară va forța crearea puterilor regionale, în defavoarea globalizării.

Referințe

1. EU Referendum, 2016, [online] Disponibil: http://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/results;
2. GREGOR AISCH, ADAM PEARCE and BRYANT ROUSSEAU, 2016. New York Times, [online]. Disponibil: http://www.nytimes.com/interactive/2016/05/22/world/europe/europe-right-wing-austria-hungary.html?_r=0;
3. McKinsey Global Institute, 2016. DIGITAL GLOBALIZATION: THE NEW ERA OF GLOBAL FLOWS, [online]. Disponibil: https://www.mckinsey.de/files/mgi_digital_globalization.pdf;
4. Boston Consulting Group, 2015. Made in America, Again, [online]. Disponibil: <http://www.slideshare.net/TheBostonConsultingGroup/made-in-america-again-55937000>;
5. The Statistic Portal, 2016 [online]. Disponibil: <https://www.statista.com/statistics/267898/gross-domestic-product-gdp-growth-in-eu-and-euro-area/>;
6. Kamal Ahmed, 2016. World Bank admits some have lost out from free trade, [online]. Disponibil: <http://www.bbc.com/news/business-37580844>;
7. World Economic Forum, 2016. The Global Competitiveness Report 2016–2017, [online]. Disponibil: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2016-2017-1/>;
8. World Bank, IMF challenged by anti-globalization wave, 2016, [online]. Disponibil: <https://www.yahoo.com/news/action-please-imfs-lagarde-says-worlds-economic-leaders-141443987--finance.html>;
9. Clingendael Monitor, 2015, [online]. Disponibil: https://www.clingendael.nl/pub/2015/clingendael_monitor_2015_en/#page-content.

EFECTELE COOPERĂRII SI INTEGRĂRII ECONOMICE REGIONALE ASUPRA ȚĂRILOR LUMII

Marina TABAC

Drd, Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract

În studiul dat se analizează importanța cooperării și integrării economice regionale, efecte lor asupra țărilor lumii și economiilor lor. Ca exemplu sunt luate țările participante ale Uniunii Europe: România și Bulgaria.

Se analizează comerțul exterior a acestor țări înainte de a deveni membru al uniunii regionale și cele de după. Prin analiza acestor economii naționale se fac concluzii referitor la importanța participării Republicii Moldova în procesele de cooperarea și apoi integrare economică regională cu organizații interstatale.

Cuvinte cheie: Cooperarea și Integrarea Economică Regională, Comerțul Exterior, Exportul, Importul.

Actualitatea

Actualmente integrarea economică regională se află pe primul loc în toate discuțiile societății contemporane. Multe state tind spre economie națională stabilă care va aduce un profit rezonabil. Pentru Republica Moldova va fi un bun exemplu analiza țărilor vecine care au trecut prin toate etapele de aderare în Uniunea Europeană.

Problema de cercetare

În lucrarea dată se va discuta ideea cooperării și cea de după integrarea economică regională, vor fi propuse câteva fapte din istoria cooperării economice, apoi integrării în Uniunea Europeană așa țări ca România și Bulgaria. Efectele cooperării și integrării economice regionale asupra economiilor naționale a acestor țări va fi demonstrate în studiul dat.

Obiectivele de cercetare

Obiectivul este de a demonstra importanța relațiilor de cooperare și integrare economică interstatală. Prin analiza efectelor participării României și Bulgariei în cooperarea și integrarea economică regională. Scopul este de a arata că Republica Moldova

este poziționată din punct de vedere economic corect și cooperarea ei economică regională va aduce rezultate pozitive economiei naționale.

Pentru a înțelege complet importanța relațiilor economice regionale a fiecărui stat aparte este remarcabil de a începe studiul cu ideea principală a cooperării și integrării economice regionale la nivel teoretic.

Cooperarea economica reprezintă un șir de relații între statele independente cu scopul de a dezvolta politica externă în domeniul economiei. Acest tip de relații se referă la acțiuni ce au scop susținerea priorităților de sporirea economiei naționale ale țărilor în curs de dezvoltare. Un beneficiu pentru participanți este o sursă suplimentară de finanțare, o susținere din extern care permite realizarea mai multor tranzacții pe plan internațional. Prin scopul de a obține un profit favorabil a fiecărui stat participant se realizează totalmente un alt obiectiv mult mai global și profund, anume scopul de susținerea reciprocă a economiilor naționale și completarea fluxului de resurse provenite la nivel intern. Cu alte cuvinte cooperarea economică regională poate fi considerată un ajutor, susținerea externă sau asistența pentru dezvoltare. Totuși ultimul timp tot mai des se utilizează noțiunea de cooperarea economică regională pentru dezvoltarea economiei naționale, care în principiu redă în mod desăvârșit sensul noțiunii. Cooperarea economică nici de cum nu poate fi aparte de orice care stat, ea este o necesitate obligatorie și apare din utilitatea dezvoltării internaționale a muncii.

Participarea la circuitul economic internațional este în principiu un factor stimulator al creșterii economice. Fiecare țară își dezvoltă propriul său concept asupra creșterii economice, adecvat condițiilor specifice ale țării respective. Condiția principală este ca la baza cooperării să se afle egalitatea și avantajele reciproce.

Integrarea economică regională poate fi definită ca un grup de state, ca de obicei sunt state vecine, unite prin scopul comun de a dezvolta economia și nivelul de trai național printr-un șir de condiții pentru relații și tranzacții economice negociate între participanți. Acestea trebuie să fie îndeplinite cu multă responsabilitate de fiecare participant a organizației economice regionale. Uniunea economică regională formează un regulament interstatal care vizează practic toate neajunsurile economice fiecărui participant. Un regulament în care ca de exemplu poate fi menționată libera circulație a bunurilor și serviciilor, forței de muncă și capitalului între membrii a uniunii. Prin gestiunea comună a domeniilor de infrastructură, comerț exterior, politici monetare, producției și introducerii inovațiilor economia uniunii va fi permanent în curs de dezvoltare. Problemele economice

fiecărui stat aparte, fiecărui economii naționale devin problemele uniunii regionale, scopul căruia este de a minimiza neajunsurile în fiecare sferă care necesită o analiză și o discuție aparte.

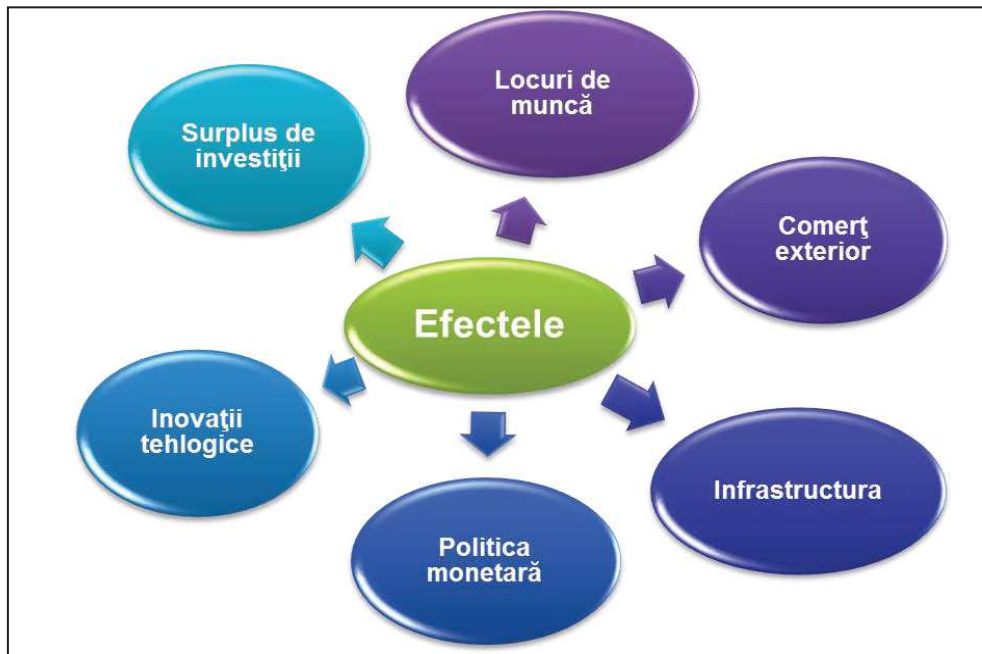

Figura 1. Efectele cooperării și integrării economice regionale asupra țărilor participante.

Sursa: elaborat de către autor.

După orice proces de cooperare sau integrare economică regională va urma neapărat consecințele pozitive ori negative asupra economiei naționale a fiecărui membru unei regiuni. Consecințele aceste și sunt efectele cooperării și integrării economice regionale. În primul rând va evalua nivelul de trai a societății, statul va avea mai multe posibilități de a asigura un viitor prosper pentru toți cetățenii. Aceasta va fi posibil de realizat prin crearea a noilor locuri de muncă pe teritoriul țării, persoanele rezidente vor avea oportunitatea de creștere și dezvoltare în interiorul țării cooperând cu cei din exterior. O integrarea economică regională presupune susținerea economiilor slab dezvoltate cu scopul de a echilibra starea economică între participanți. Acest fenomen va duce la crearea unei poziții investiționale favorabile în țară, ceea ce la rândul său va avea un impact pozitiv asupra dezvoltării economiei naționale. Datorită investițiilor care vor obține statul, astfel va crește nivelul de industrializare a țării, se va majora volumul producției industriale, iar datorită achitării impozitelor și a contribuțiilor se vor majora veniturile la buget. Automat după ce va crește producerea în interiorul țării va apărea nevoie de piețe noi de distribuție. Volumul exportului va spori ceea ce va duce un efect pozitiv asupra economiei naționale.

Actualmente pe globul mondial există o mulțime de grupări economice regionale. Din cele 195 de „state independente” care există pe glob, 125 se află deja incluse în una sau alta din cele cinci uniuni continentale.¹ Integrarea economică prezintă un proces obiectiv, bazat pe realizarea scopurilor la nivel micro și în același timp și la nivel macro. Cele mai principale forme a cooperării și integrării regionale sunt – zona de liber schimb a mărfurilor, uniunea vamală, uniunea economică și monetară. În economia mondială sunt alocate următoarele regiuni, care în special sunt evidențiate procesele economice: Europa de Vest, regiuni din America de Nord, Asia-Pacific.

Cea mai dezvoltată formă a integrării economice regionale aparține Uniunii Europene (UE) care este situată în Europa de Vest. Aceasta a fost formată pe baza unui șir complex de acorduri și tratate. În cadrul UE pe lângă faptul că sunt anulate bariere în calea circulației mărfurilor, serviciilor, capitalurilor și forței de muncă persistă crearea uniunii economice, valutare și politice. Uniunea europeană adoptă legi, directive, și regulamente în domeniul justiției și afacerilor interne și dezvoltă o politică comună în materia de comerț, agricultură, pescuit și dezvoltarea regională.

Actualmente Republica Moldova tinde de a deveni membru ai Uniunii Europe, multe reforme au fost lansate până prezent pe întreg teren al țării. Ca sa devină membru al organizației regionale este obligatoriu să se îndeplinească cerințele puse pentru fiecare participant, din cauza aceasta în Republica Moldova au fost inițiate o mulțimea de reforme pentru a îmbunătăți situația în domeniul economic, politic, științific, justiției, sănătății și altele. Ministerul afacerilor externe și integrării europene al Republicii Moldova comunică următoarele: din 82 de măsuri prioritare s-a reușit realizarea a 74 de acțiuni, ceea ce reprezintă un nivel de implementare de 90%.² Rezultate pozitive au fost obținute începând cu anul 2009, după ce Republica Moldova a fost calificată unul dintre lideri indiscutabili în întreaga regiune.

În agenda Uniunii Europe în anul 2007 a fost înregistrat fenomen de aderarea a României și Bulgariei în rânduri de participanți ai uniunii. Ambele țări în momentul semnării acordurilor cu UE au avut practic la fel situația economică și reiese că au avut la dispoziție aceeași perioadă de timp pentru a demonstra schimbări la nivel național. Făcând o analiză a acestor două economii naționale putem vedea care este efectul de cooperare și integrarea economică regională.

¹ <https://searchnewsglobal.wordpress.com/2013/12/12/lumea-este-deja-impartita-in-cinci-uniuni-supranationale-unul-din-principalele-elemente-ale-noii-ordini-mondiale/>

² <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/504732/>

În timp de 17 ani România se pregătea de un eveniment în istoria ei. De cele mai multe ori era respinsă, și tot mai des primea amânări pentru a fi inclusă în lista participanților unirii. Toate refuzurile erau explicate cu ceea că structurile politice și starea economică a țării nu coincideau cu cerințele puse din partea Uniunii Europene. ceea ce putem spune și despre situația actuală a Republicii Moldova. La fel ca și România Moldova încearcă de mai mulți ani sa devină membru a Uniunii Europene, dar nivelul necesar a economiei și nivelul de trai sunt nesatisfăcătoare pentru a fi realizată misiunea de aderarea. România ,în cele din urmă, în anul 2007 a fost inclusă în Uniunea Europeană. Aceasta a inspirat populația română, în societate au apărut așteptările de oportunități noi, dezvoltarea stabilă a economiei naționale și creșterea nivelului de trai.

Bulgaria se caracterizează printr-o economie de piață emergentă și țara este un important exportator de mărfuri industriale și produse agricole și alimentare. Principalii parteneri de export ai țării sunt vecinii săi și în alte țări europene. Bulgaria este membră a Organizației Mondiale a Comerțului și politica sa comercială se caracterizează prin coerență, comerț liberalizat și respectarea normelor comerciale internaționale aplicabile.

Geografia Bulgariei permite țării să producă numeroase produse agricole și alimentare. Teren muntos deține diferite resurse naturale, inclusiv cărbune, cupru, plumb, zinc, bauxita și cherestea.

Tabel 1. Comerțul exterior țărilor României și Bulgariei, participante a UE pentru anii 2011-2015 (milioane de ECU/EURO)

Țara/Anul	2011	2012	2013	2014	2015
Export					
Bulgaria	20 265	20 770	22 272	22 044	23 161
Romania	45 284	45 019	49 571	52 493	54 609
Import					
Bulgaria	23 407	25 460	25 829	26 118	26 408
Romania	54 943	54 644	55 328	58 555	62 976
Balanța comercială					
Bulgaria	-3 142	-4 689	-3 557	-4 075	-3 247
Romania	-9 659	-9 625	-5 757	-6 062	-8 367

Sursa: elaborat de autor utilizând datele de pe <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Comerțul exterior este o bună metoda de a face analiza economiei naționale fiecărui stat aparte. În tabelul 1 este prezentată informația referitor la exportul și importul României și Bulgariei pentru ultimii 5 ani până în anul 2015. Din datele prezentate putem vedea creșterea exportului concomitent cu importul la ambele țări propuse. În Bulgaria în anul

2015 a fost înregistrată o creștere de export cu 2 896 mil. EUR, adică cu 14,29 %, fața de anul 2011, aceasta este un fenomen pozitiv al cooperării economice regionale. Paralel a crescut importul țării, creșterea s-a constatat cu 9 325 mil. EUR în 2015 față de anul 2011. În România la rândul său exportul în anul 2015 a crescut cu 3 001 mil. EUR, adică cu 12,82 % mai mult, iar importul cu 8 033 mil. EUR față de anul 2011. După cele expuse mai sus este remarcabil faptul că România și Bulgaria sunt în curs de dezvoltare și rezultatele acestora demonstrează creșterea economiilor naționale.

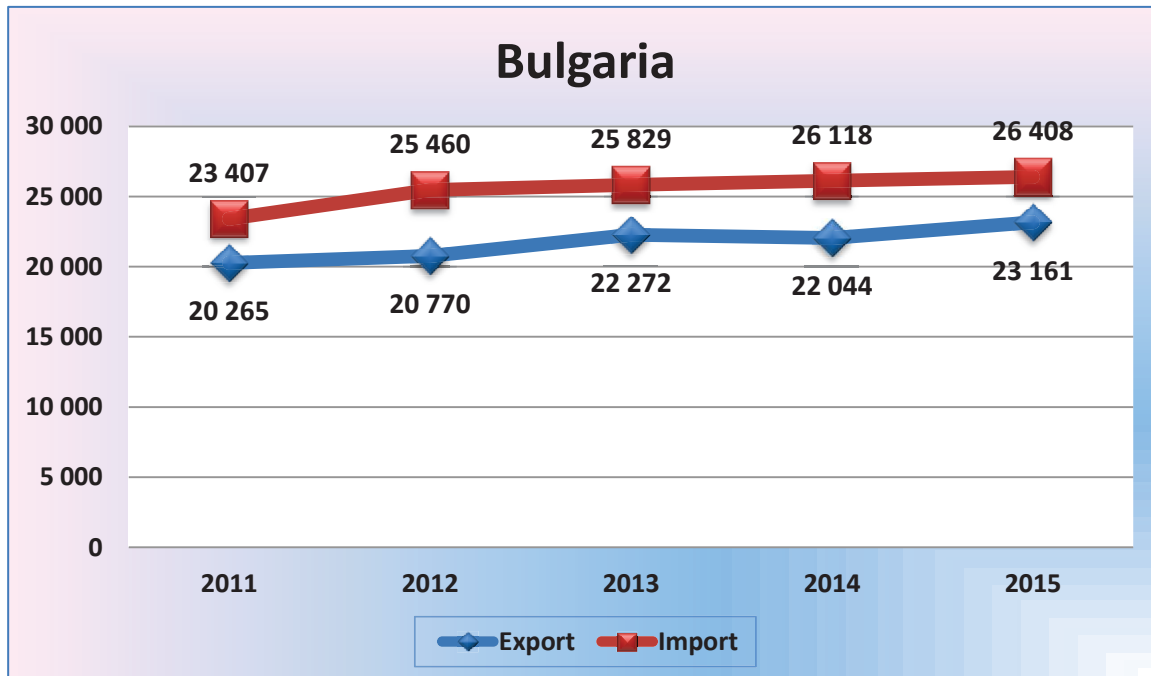

Figura 2. Comerțul exterior Bulgariei, exportul și importul în anii 2011-2015 (milioane de ECU/EURO)

Sursa: elaborat de autor utilizând datele de pe <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Bulgaria a devenit membru a Uniunii Europene în anul 2007, până atunci situația comercială a țării a fost nefavorabilă. După informația oficială și datele plasate pe site-ul oficial eurostat Comisiei Europene în anul 2006 balanța comercială era pasivă și a reprezentat -3 676 mil. EUR, ceea ce înseamnă că volumul de import depășea volumul de export cu 31,29 %. În anul 2015 situația comercială a țării a rămas la fel de deficitară, dar depășea volumul de export doar cu 14,02 %. Este o dovadă evidentă că aderarea spre uniune a regulat esențial situația comercială, anume în domeniul comerțului exterior.

În 2015, cele mai importante sectoare ale economiei Bulgariei erau: industria (23,0 %); comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transporturile, serviciile de cazare și alimentație publică (21,0 %) și administrația publică, apărarea, educația, sănătatea și

asistența socială (14,5 %).³ Pentru Bulgaria principalii parteneri de export sunt Germania, Italia și Turcia, iar cei de import sunt Germania, Rusia și Italia.

Bulgaria a devenit stat membru al Uniunii Europe de la 1 ianuarie 2007 și în anul 2015 a înregistrat nivelul produsului intern brut 44 162 miliarde EUR. Aceasta a avut un efect destul de pozitiv asupra economiei Bulgariei, din care cauză țara a devenit mult mai competitivă pe piața mondială.

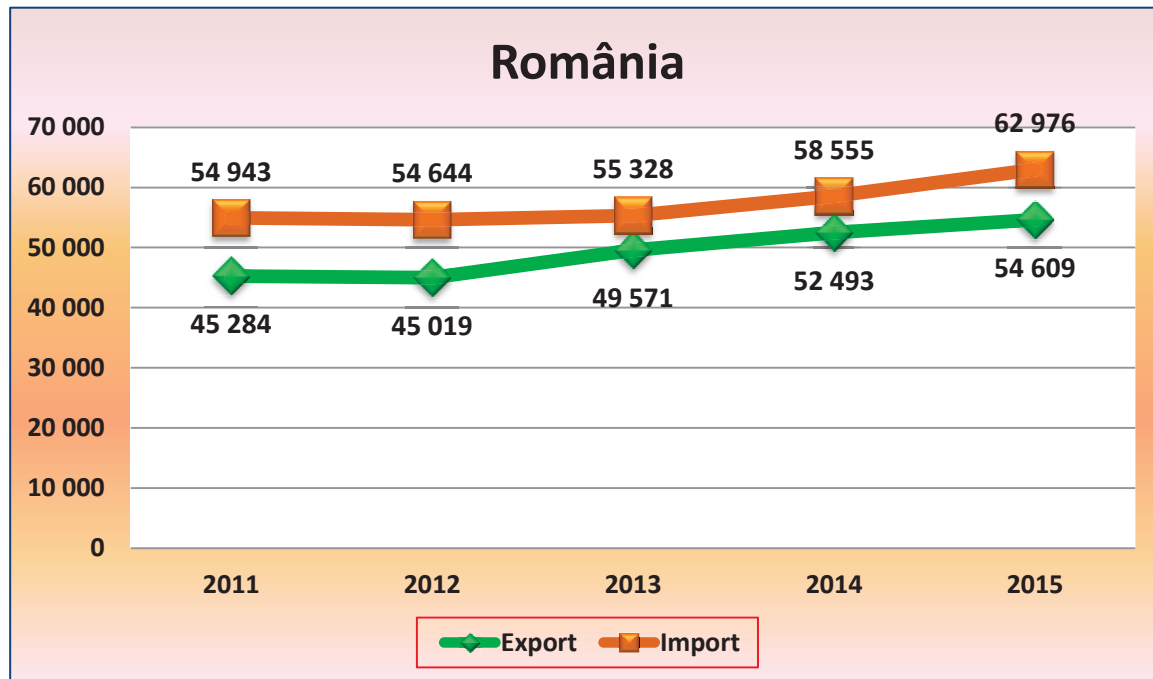

Figura 3. Comerțul exterior României, exportul și importul în anii 2011-2015 (milioane de ECU/EURO)

Sursa: elaborat de autor utilizând datele de pe <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

În Graficul 2 este demonstrat comerțul exterior a României, unde exportul și importul sunt în curs de creștere. După ce România a devenit membru al Uniunii Europene în 2007 țara a început să-și dezvolte semnificativ comerțul exterior. După datele oficiale a Comisiei Europene în anul 2006 până a deveni participant al uniunii, balanța comercială a României era pasivă și a constituit -14 895 mil. EUR, adică nivelul de import depășește nivelul de export cu 57,62%.⁴ Dar deja în anul 2015 este înregistrat o situație comercială cu mult mai favorabilă pentru România, unde balanța de plăți este la fel de pasivă, dar nivelul de import depășește nivelul de export doar cu 15,32%.

În 2015, cele mai importante sectoare ale economiei României erau: industria (26,4 %); comerțul cu ridicata și cu amănuntul, transporturile, serviciile de cazare și

³ https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/bulgaria_ro

⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

alimentație publică (17,9 %) și administrația publică, apărarea, educația, sănătatea și asistența socială (11,7 %).⁵ Pentru România principalii parteneri de export sunt Germania, Italia și Franța, iar cei de import sunt Germania, Italia și Ungaria.

Concluzii

Este necesar de marcat faptul că orice cooperare sau integrare economică regională va aduce efecte pozitive pentru dezvoltarea nu numai cea economică dar și cea socială a oricărui stat participant. Cu siguranță alături de efectele pozitive realizate, membrii ai oricărei organizații regionale vor obține și efecte negative. Efectele negative într-o cooperare economică regională și integrarea acestuia provin din motive că sunt comise greșeli neintenționate din partea celui care dorește a deveni membru a unei uniuni regionale.

Republica Moldova de mulți ani cooperează cu mai multe organizații regionale, dar scopul ei principal este de deveni membru Uniunii Europe. Țara noastră are o bună oportunitate de a evalua toate etapele de integrare economică regională a altor țări care au aderat la Uniunea Europeană făcând concluzii și estimări asupra situației naționale de dezvoltare.

Analizând situația economică a României și Bulgariei înainte și după includerea lor în uniune, ne demonstrează clar că aceasta va fi și pentru țara noastră un beneficiu. Efectele pozitive asupra economiilor naționale ale țărilor participante ale Uniunii Europene lansează o idee că câștigurile de la procesele de cooperare apoi integrare economică regională între state acoperă toate riscurile prognozate pe parcursul întregului proces.

Republica Moldova va deveni un stat favorabil pentru investițiile străine de la finansatori externi. Aceasta va crea noi locuri de muncă, astfel forțele interne ale rezidenților vor fi utilizate cu succes pentru îmbunătățirea nivelului de trai în țară. Aceasta va fi o rezolvare a problemelor actuale ale Republicii Moldova. Astfel tinerii profesioniști vor avea posibilitatea să rămână cetățenii statului natal și vor avea curajul și dorința de a face tot posibilul pentru un trai adecvat și de a oferi noi posibilități tuturor celor aflați pe teritoriul Republicii Moldova.

Așadar, Republica Moldova ca și orice alt stat al lumii nu va exista fără cooperarea și integrarea economică regională, din motiv că efectele pozitive după astfel de procese va menține economia națională la nivel satisfăcător pentru națiune. Va scade riscul de a se

⁵ https://europa.eu/european-union/about-eu/countries/member-countries/romania_ro

forma o situație de criză economică a țării. Procesele de cooperarea și integrare economică regională sunt deficitare și greu realizabile, însă posibile pentru fiecare stat, și Republica Moldova nu este excepție.

Referințe

1. <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>
2. <http://sistemului-financiar.blogspot.md/2010/12/sud-sud-cooperare-si-integrare-regional.html>)
3. <http://www.lawyers-bulgaria.com/importing-and-exporting-in-bulgaria>
4. <http://bani.md/la-straseni-se-vor-produce-cabluri-electrice-investitiile-sunt-de-25-milioane-de-euro/>
5. <http://infoeuropa.md/puncte-de-reper/>
6. <http://www.mfa.gov.md/comunicate-presa-md/504732/>
7. Румыния в Евросоюзе: Итоги Первой "Пятилетки" О. Е. Лушников Проблемы Национальной Стратегии № 5 (14) 2012

EVOLUȚIA COMERȚULUI EXTERIOR AL REPUBLICII MOLDOVA CU UNIUNEA EUROPEANĂ ȘI DETERMINAREA FACTORILOR INFLUENȚI

Xenia MIGOVA

PhD student, Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract

Acest articol examinează relațiile comerciale bilaterale al Republicii Moldova și Uniunii Europene prin analiza fluxurilor de bunuri în dinamica și după grupe de produse cu indicarea factorilor care au influențat asupra acestei evoluții. O atenție specifică este acordată regimului comercial preferențial care a contribuit la deschiderea graduală a pieței comunitare pentru exporturile moldovenești. Totodată este prezentată evaluarea impactului acordului ZLSAC din aspectul reducerii barierelor comerciale, și efectele acestei liberalizării. În acest context sunt prezentate provocările potențiale și sunt propuse acțiuni prin care Republica Moldova poate beneficia din avantajele liberalizării comerțului cu UE

Cuvinte-cheie: Republica Moldova, Ue, Comerțul Exterior, Acordul De Asociere, Relațiile Comerciale, Zona De Liber Schimb Aprofundat Și Cuprinzător (Zlsac)

Introducere

O schimbare semnificativă este faptul că UE a devenit principala destinație a exporturilor moldovenești. Pe parcursul evoluției relațiilor comerciale a avut loc scăderea continuă a barierelor tarifare și netarifare și deschiderea graduală a pieței comunitare pentru exporturile moldovenești. Semnarea Acordului de Asociere de către Republica Moldova și UE, inclusiv a părții economice care prevede crearea unei Zone de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător a influențat pozitiv asupra dinamica comerțului.

1. Analiza evoluției și structurii comerțului exterior al Republicii Moldova cu Uniunea Europeana

Din punct de vedere geografic, o parte mai mare a exporturilor și importurilor al Republicii Moldova se concentrează pe două grupuri de țări - Uniunea Europeană și CSI. Evoluția ponderii acestor grupe de țări în structura volumului total al exporturilor și importurilor Republicii Moldova a înregistrat importante schimbări structurale din anul 2000. Principala tendință este cea de diminuare continuă a ponderii țărilor CSI în favoarea țărilor din alte grupe, în special UE, și altor țări, care este reflectată în evoluție. (Figura 1)

În 2001 destinație principală a exporturilor Republicii Moldova a fost CSI cu cota de 61%, în timp ce ponderea țărilor Uniunii Europene a fost de 32%. Treptat ponderea țărilor CSI în total exporturilor din Republica Moldova s-a diminuat, iar cota țărilor ale Uniunii Europene a crescut.

O schimbare semnificativă este faptul că UE a devenit principala destinație a exporturilor moldovenești. La această evoluție au contribuit mai mulți factori: creșterea valorii și volumul exporturilor moldovenești pe piața comunitară, restrângerea a exporturilor în CSI, în urma embargourilor impuse, precum și includerea livrărilor în România și Bulgaria, care au aderat la UE la întâi ianuarie 2007, în statisticile privind exporturile în UE. În perioada de referință a avut loc o liberalizare graduală în special din partea UE a regimului comercial, prin acordarea de către UE a mai multor facilități pentru exportatorii moldoveni.

Pe parcursul anului 2015, piața Uniunii Europene a atras o mare parte din produsele moldovenești. Exporturile spre această destinație au constituit 1217,3 mil. dolari SUA, ce reprezintă 62% din totalul exporturilor, înregistrând o scădere de numai 2%. Țărilor din CSI le-a revenit 25% din exporturi, ce corespunde unei valori de 492,3 mil. dolari SUA, ceea ce este cu 33% mai puțin în comparația cu 2014. Deci, analiza pe grupe de țări arată că dinamica exporturilor către UE au fost cea mai stabilă la nivel de exporturi.

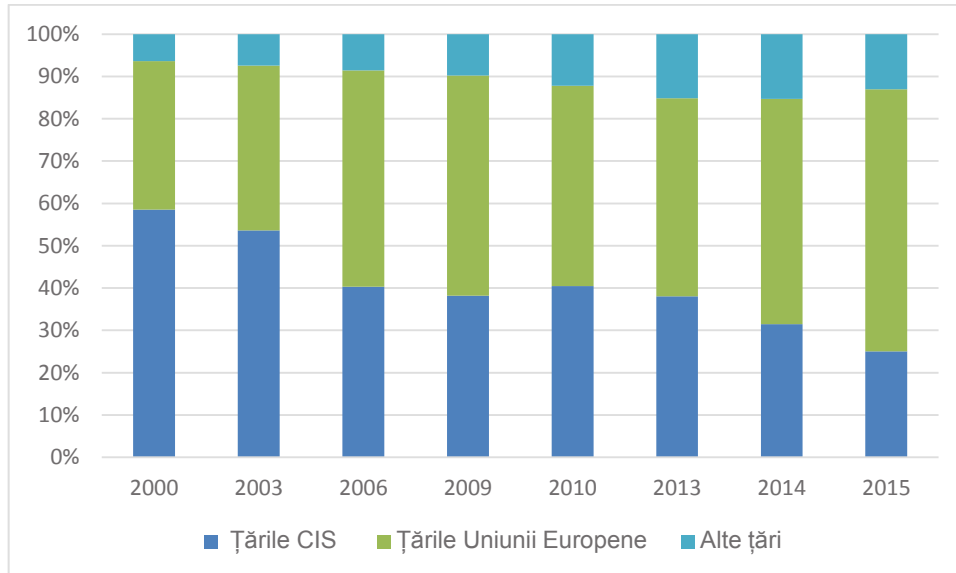

Figura 1 Evoluția exporturilor Republicii Moldova pe grupe de țări, %

Sursa: elaborată de autor pe baza datelor Biroului National de Statistica.

Deci, în acest context, ZLSAC se pliază pe tendințele naturale de intensificare a relațiilor comerciale dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova din ultimii ani, pentru că în mod tradițional, zonele de liber schimb se instituie între partenerii comerciali care

manifestă atât dorință, cât și capacități pentru a dezvolta comerțul bilateral. Astfel, eliminarea barierei din calea exportului și importului cu principalul partener comercial va contribui, în mod evident, la intensificarea în continuare a relațiilor comerciale și economice între ambele părți. Creșterea importanței pieței Uniunii Europene se manifestă și în structura exporturilor după produse.

Tabel 1. Top-6 grupe de mărfuri expoerate în țările Uniunii Europene în 2013, 2014, 2015 conform clasificării standard de comerț internațional, mill Doalri SUA

Cod CSCI	Denumirea grupei de mărfuri	2013	2014	2015
77	Masini si aparate electrice si parti ale acestora	229 683	238 719	229 986
84	Imbracaminte si accesorii	217 658	236 093	200 242
22	Seminte si fructe oleaginoase	71 397	71 271	139 654
05	Legume si fructe	137 498	139 567	132 894
82	Mobila si partile ei	76 141	91 534	88 572
04	Cereale si preparate pe baza de cereale	53 462	86 628	81 245
	EXPORT TOTAL	1137286,1	1245980,0	1217637,7

Sursa: Biroul Național de Statistică.

Observăm că primele poziții ca pondere ocupă mașini și aparate electrice (19%) și îmbrăcăminte și accesorii (16%). Acest fapt se datorează standartelor sanitare și fitosanitare exigente în UE. Totuși exporturile către UE pentru anumite bunuri agroalimentare su crescut semnificativ precum grupa 22 seminte și fructe oleaginoase și grupa 05 legume și fructe, și în 2015 reprezintă câte 11% din total exporturilor spre UE.

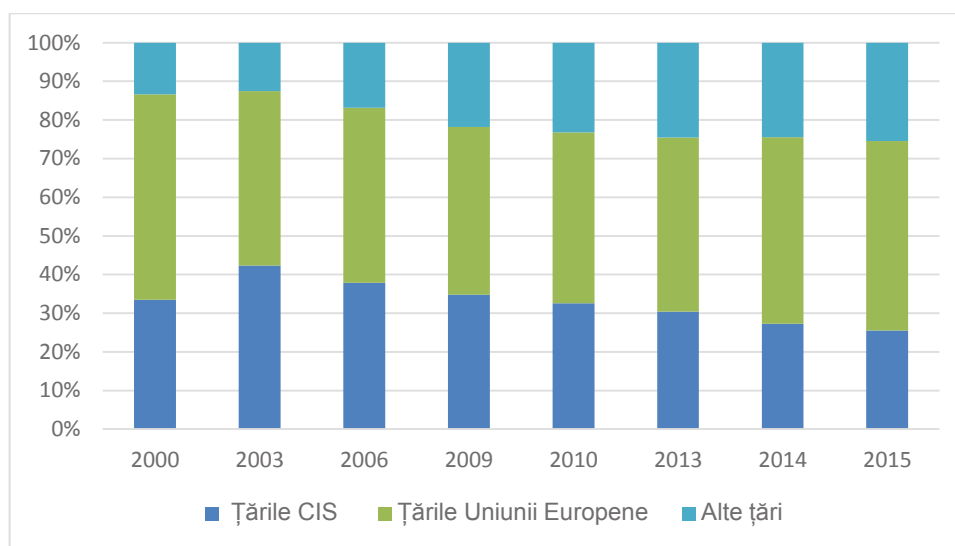

Figura 2. Evoluția importurilor Republicii Moldova pe grupe de țări, %

Sursa: elaborată de autor pe baza datelor Biroului National de Statistica.

Importurile in Republica Moldova in 2015 relevă micșorarea livrărilor din Uniunea Europeană (cu 24%) și din CSI (cu 30%). Această evoluție a fost influențată de deprecierea monedei naționale care a dus la scumpirea produselor de import și scăderea cererii interne. La moment importurile din CSI au o pondere de 26% din total importurile, iar importurile din UE ocupă 49% din total importurile in Republica Moldova. Deci, după destinație geografică importul este diversificat.

După structura importurilor, putem deduce o concluzie, că Uniunea Europeană este importantă din perspectiva importurilor de materie primă necesare companiilor industrial autohtone, ceea ce ar putea avea un impact pozitiv asupra producției și exportul.

Tabel 2. Top-6 grupe de mărfuri importate din țările Uniunii Europene in 2013, 2014, 2015 conform clasificării standard de comerț internațional, mill Doalri SUA

Cod CSCI	Denumirea grupei de mărfuri	2013	2014	2015
0-9	IMPORT - total	2472111,6	2567695,4	1954156,0
33	Petrol, produse petroliere si produse inrudite	447808,3	494037,9	321911,1
77	Masini si aparate electrice si parti ale acestora	210885,9	178844,0	157353,0
54	Produse medicinale si farmaceutice	164170,4	182518,3	127949,0
78	Vehicule rutiere	171502,7	177238,2	118084,3
65	Fire, tesaturi, articole textile necuprinse in alta parte si produse conexe	144137,8	137110,4	110179,3
74	Masini si aparate industriale cu aplicatii generale; parti si piese detasate ale acestor masini	106673,9	104998,0	82771,9

Sursa: elaborată de autor pe baza datelor Biroului National de Statistica

Un argument în favoarea creșterii puternice a importurilor ar fi model de succes a dezvoltării țărilor emergente, care aduce un dezechilibru comercial prin majorarea cotei „importurilor de dezvoltare” așa ca echipamente, tehnologii. Acestea din urmă provoacă dezechilibre pe termen scurt, însă, în viziune îndelungată, propulsează creșterea economică și conduc la vitalizarea producției, cu efecte benefice.

Într-o perspectivă pozitivă, pentru a diminua riscurile unor șocuri comerciale eventuale și pentru a consolida o poziție pe piața UE, Republica Moldova trebuie să tindă spre asigurarea unei oferte competitive sub aspect preț-calitate, susținută de politici inteligente și activități pro-active și eficiente de marketing, dar și de investiții serioase în asigurarea conformității sub aspect tehnic și competitivității adecvate a produselor autohtone destinate spre export.

2. Analiza regimului comercial al Republicii Moldova cu Uniunea Europeana și efectele acestuia

Intensificarea relațiilor comerciale bilaterale a fost posibilă grație deschiderii graduale a pieței comunitare pentru exporturile moldovenești din 2006, în cadrul Sistemului Generalizat de Preferințe (GSP și GSP plus). Prin modificarea Regulamentului 980/2005 și Decizia 2005/924 / CE a Comisiei, Consiliul Uniunii Europene a adoptat Regulamentul nr 55/2008 din 21 ianuarie 2008 privind introducerea Preferințelor Comerciale Autonome (PCA) pentru Republica Moldova. Acest regulament a acordat Preferințele Comerciale Autonome de prin eliminarea tarifelor pentru produsele industriale și îmbunătățirea accesului pentru produsele agricole pe piața UE.

În 2014, UE și Moldova au convenit o agendă de asociere. Agenda prezintă prioritățile pentru reformele în Republica Moldova și se bazează pe angajamentele incluse în Acordul de Asociere 2014. Acordul introduce un regim comercial preferențial - zona de liber schimb aprofundat și cuprinzător (ZLSAC). ZLSAC stabilește o zonă de liber schimb între UE și Moldova, în conformitate cu principiile Organizației Mondiale a Comerțului. ZLSAC RM-UE implică liberalizarea graduală a comerțului cu bunuri și servicii, libera circulație a forței de muncă, reducerea taxelor vamale, barierelor tehnice și netarifare, abolirea restricțiilor cantitative și armonizarea legislației Republicii Moldova cu cea a UE.

Pe parcursul evoluției relațiilor comerciale a avut loc scăderea continuă a barierelor tarifare și netarifare. Unul din principalele impedimente în exportul produselor moldovenești pe piața europeană a fost taxele vamale și a taxa de import. Primii pași în înlăturarea acestora a fost făcut prin consemnarea Preferințelor Comerciale Autonome (PCA), care a fost oferit unilateral RM de către UE în anul 2008, conform Regulamentului Comisiei 55/2008. În baza acestui regulament ulterior UE a mărit cotele la vin, și apoi a liberalizat importul din RM a vinurilor. Tot în baza acestui regim a fost liberalizat comerțul cu semințe de floarea soarelui și făină din soiuri dure de grâu.

Totodată cotele acordate de UE au fost mai mare comparativ cu capacitățile de export a Republicii Moldova pe piața respectivă, fapt demonstrat de datele statistice. Astfel, în 2013, am exportat doar 1785,7 tone de struguri de masă, cota stabilită în Acordul de Asociere fiind de 5000 tone; am exportat 3310,7 tone de mere proaspete, cota fiind de 20000 tone; am exportat 399 tone de nectarine, cota fiind de 5000 tone. Mai mult decât atât, pentru alte produse la care au fost aplicate cote Republica Moldova nici măcar nu a reușit să exporte în anii precedenți: roșii, usturoi, suc și must de poamă **[1 p 5]**

Regimul PCA presupunea ca pe de o parte UE excludea majoritatea taxelor unilateral, în timp ce RM menținea toate taxele în raport cu UE pe un termen de 3 ani pentru anumite produse. El a fost prelungit până în ianuarie 2015, dată la care intră în vigoare prevederile Acordului de Asociere.

Principalele limitări prevăzute în Acordul de Asociere se referă la două liste de produse:

- produse la care se aplica doar unui preț de intrare pe piață (fructe și legume). Această înseamnă că, dacă o companie exportă produse la un preț mai mic față de cel stabilit de legislația UE, sunt aplicate tarife vamale înalte pentru a proteja producătorii europeni de eventuale practici de dumping din partea producătorilor străini. Însă, această măsură nu are cum să afecteze exportatorii moldoveni deoarece: o bună parte din produsele supuse prețurilor minime de intrare sunt fructele citrice, la producerea cărora Republica Moldova nu se poate specializa. Celelalte produse, în mare parte, pur și simplu nu au fost exportate până în prezent (castraveți, pere, caise, vișine, cireșe), și, respectiv, nu sunt afectate de prețurile minime de intrare ale UE.

- produse care sunt scutite de taxa vamală doar în limita contingențelor tarifare înscrise. La fel cum Republica Moldova a stabilit cote cantitative la importul din UE, și cea din urmă a stabilit cote pentru o serie de produse importante pentru Uniunea Europeană. Astfel, exportul peste limitele maxime stipulate în Acord urmează a fi supus taxelor vamale de către UE. Cu toate acestea, măsura respectivă nu poate să restricționeze exporturile moldovenești deoarece cotele aplicate sunt suficient de înalte comparativ cu exporturile spre UE din anii precedenți. Totodată cotele, dar și alte prevederi ale Acordului pot fi ajustate pe parcursul implementării, de comun acord a părților. Astfel, Acordul de Asociere nu este unul rigid, ci poate fi adaptat noilor realități economice.

Restul produselor, neincluse în aceste două categorii pot fi exportate la taxa 0. Astfel, odată cu semnarea AA pentru 91% din produsele autohtone a fost liberalizat comerțul pe piața europeană. În același timp, pentru produsele sensibile (carne, produse lactate, zahăr) taxele la importul acestora în RM nu vor fi anulate decât treptat, etapele variind între 1 sau două anual pe parcursul a 3-10 ani.

Totuși, în condițiile accesului fără tarife pe piața europeană, la exportul produselor producătorii autohtoni se confruntă cu altă constrângere, și anume, bariere netarifare. Majoritatea instrumentelor aplicate se referă la măsurile sanitare și fitosanitare. Problemele legate de neconformitatea produselor autohtone și lipsa infrastructurii de calitate vor putea fi rezolvate implicit prin respectarea angajamentelor asumate de Republica Moldova în Acordul

de asociere, care prevăd că Republica Moldova va armoniza treptat legislația sanitară și fitosanitară. La moment în Republica Moldova sunt adoptate peste șapte mii de standarde europene, ceea ce înseamnă o acoperire de 40-45% din numărul total de standarde care urmează a fi armonizate. Până la sfârșitul perioadei de referință, până la 5 ani, Republica Moldova are obligația să adopte nu mai puțin de 80% dintre normele europene. Cu depășirea acestor bariere, producătorii vor putea exporta în UE, iar consumatorii vor avea acces la produse alimentare garantate de un sistem european. [2 p 7]

3. Perspective și riscuri în dezvoltarea comerțului exterior și relațiilor comerciale al Republicii Moldova cu Uniunea Europeană. Recomandări de Politici.

Pentru a evalua beneficii de comerț care poate aduce ZLSAC Republicii Moldova se iau în considerație două aspecte:

1) Reducerea barierelor comerciale oferite.

La moment barierele tarifare sunt deja reduse substanțial pe ambele părți. Mai important este reducerea preconizată, în bariere netarifare. Aici ZLSAC prevede o aliniere a Instituțiilor de standartizare Republicii Moldova și reglementări în domeniul de standarde tehnice și fitosanitare cu cele din UE. Mai mult decât atât va exista o coerență a procedurilor vamale. Este de așteptat ca acestea vor reduce semnificativ costurile de tranzacționare între Republica Moldova și UE și, prin urmare va asigura un acces îmbunătățit pe o piață.

2) Efectul acordului comercial asupra accesul la piețele existente.

Un nou acord comercial nu ar trebui să sacrifice acord comercial existent, dar trebuie să ajută să extindă comerțul cu alți parteneri comerciali, prin menținerea extinderii relațiilor comerciale existente. Aici trebuie de menționat că ZLSAC este în general doar un acord bilateral de comerț liber. Astfel, dacă Republica Moldova a semnat un ZLSAC cu UE, țara ar menține independența în ceea ce privește politica sa comercială. Deci, Republica Moldova ar putea semna nou acord de comerț liber cu orice alți parteneri comerciali. Tehnic, Republica Moldova ar putea semna chiar un acord de liber schimb (dar nu se alătore) cu uniunea vamală formată de Rusia, Belarus și Kazahstan. [3 p9]

În ceea ce privește obiectivul strategic al comerțului Republicii Moldova, care constă în maximizare beneficiilor de comerț, ZLSAC satisface acest obiectiv prin oferirea accesul privilegiat la cea mai mare piață unică din lume. În cadrul Acordului de Asociere privind ZLSAC va avea loc procesul de armonizarea cu standardele UE. Luând în considerație faptul

că acestea sunt percepute ca standarde internaționale, Moldova va avea mai multe posibilități să pătrundă pe alte piețe internaționale. Conform Expert Grup, o evaluare cantitativă a impactului economic rezultat va sugera o creștere a PIB-ului Republicii Moldova cu 6,4%

Deci, estimările cantitative confirmă impactul pozitiv al liberalizării comerțului bilateral dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană. Cu toate acestea există anumite provocări.

- 1) Incapacitatea producătorilor autohtoni din sectoare de importanță economică și socială de a face față invaziei importurilor provenite din UE și Turcia (în special sectorul agricol și industria ușoară), ceea ce poate conduce la: slăbirea unor sectoare, sau chiar dispariția lor; creșterea presiunii pe piața muncii; înrăutățirea balanței de plăți;
- 2) Reducerea încasărilor la bugetul de stat ca urmare a eliminării taxelor vamale, **[4 p12]**

La diminuarea acestor riscuri servește faptul că liberalizarea comerțului va avea loc gradual, iar pentru cele mai sensibile produse vor exista perioade de tranziție de 3, 4, 5, 6 și chiar 10 ani. Prin urmare, producătorii autohtoni vor avea suficient timp pentru a se adapta la standardelor comunitare și concurenței din partea producătorilor europeni. Mai mult decât atât, pentru ramurile industriale mai puțin sensibile au fost prevăzute perioade mai scurte de adaptare, în timp ce pentru produsele agroalimentare perioadele de tranziție sunt mai mari.

În particular:

- a. Liberalizarea timp de 10 ani: carne și produse din carne, lapte și frișcă, cireșe proaspete;
- b. Liberalizarea timp de 6 ani: mobilier, articole de încălțăminte, îmbrăcăminte;
- c. Liberalizarea timp de 5 ani: cașcavaluri, legume (roșii, castraveți etc.), fructe (vișine, nectarine, coacăză, zmeură etc.), sucuri, vinuri, gemuri, băuturi spirtoase, produse din panificație;
- d. Liberalizarea timp de 4 ani: tuburi, țevi, uși, ferestre, cabluri etc.
- e. Liberalizarea timp de 3 ani: paste, ardei, porumb, amestec de legume etc.

Totodată, Acordul de Asociere prevede mecanisme prin care statul poate interveni în scopul protejării producătorului autohton, aceste măsuri fiind măsuri de salvagardare. În cazul în care va atesta o creștere rapidă a importurilor de anumite produse, fiind rezultatul liberalizării comerțului, care pune în pericol producătorii autohtoni de produsele respective, Guvernul va putea aplica următoarele măsuri, conform Secțiunii 3, articolul 165 din Acordul de Asociere:

- a. Suspendarea reducerii taxelor vamale de import pentru bunul în cauză;
- b. Creșterea taxei vamale de import

Deci, prin aceste mecanisme prevăzute în Acordul de Asociere, Guvernul poate interveni pentru a proteja anumite industrii autohtone.

În ceea ce privește eliminarea taxelor vamale la import, chiar și în decurs de câțiva ani, aceste ar putea crea anumite dificultăți pentru producătorii locali care până acum au profitat de un nivel relativ înalt de protecție tarifară. Însă, susținerea producătorului autohton nu trebuie să aibă loc din contul sau în detrimentul consumatorului autohton. Totodată scăderea încasărilor în bugetul de stat ar putea fi amortizat de creșterea impozitelor indirecte.

Astfel, ca rezultatul implementării cu succes a Acordului și a liberalizării comerțului cu UE, companiile locale vor fi motivați să fie mai eficienți și să organizeze producere în mod mai efectiv și să contribuie la competitivitate produselor autohtoni. Prin urmare, câștiguri vor fi distribuite la :

- companiile locale, ca rezultatul creșterii productivității și competitivității acestora,
- consumatorii, odată cu creșterea diversității, calității și accesibilității produselor datorită prețurilor mai mici;
- statul, prin sporirea încasărilor din taxe și impozite ca rezultat creșterii consumului și intensificării activității economice.

Deci, pe termen scurt sunt anumite riscuri, pe termen lung însă, semnarea acordului este un pas important în finalizarea procesului de tranziție la o economie de piață viabilă, dar aceasta necesită o atitudine fermă față de provocările pe care le prezintă atât din partea autorităților statului, cât și a mediului de afaceri și a întregii societăți civile.

Republica Moldova poate beneficia din avantajele regimului mai preferențial cu Uniunea Europeană, dacă va contribui la creșterea competitivității. Exporturile strategice a Republicii Moldova trebuie să corespundă tuturol standartelor europene. Se propune următoarele acțiuni:

a) Consolidarea și modernizarea sectorului productiv prin investiții tangibile și intangibile. Aceasta acțiune poate fi realizată prin

- susținerea investițiilor în instalații, echipamente, mașini, aparatură, deci prin majorarea cotei „importurilor de dezvoltare”.
- susținerea investițiilor intangibile vizînd achiziționarea de tehnologii brevete, mărci, licențe și know-how.

Aceste, va conduce la creșterea valorii adăugate și competitivității a produselor autohtone.

b) implementarea normelor și standardelor europene. Acesta se referă la implementarea și certificarea sistemelor de management, al calității, de mediu, susținerea dezvoltării și acreditării laboratoarelor de încercări, analize, etalonare metrologică.

c) Accesul pe noi piețe și internaționalizarea, prin

- servicii de consultanță furnizată IMM-urilor pentru îmbunătățirea sistemelor de management, servicii logistice pentru promovarea produselor și serviciilor și identificarea furnizorilor/ clienților externi, website-uri, acces la rețele de afaceri
- susținerea participării la targuri si expoziții internaționale și sprijinirea misiuniloreconomice

d) Îmbunătățirea eficienței energetice și valorificarea resurselor regenerabile de energie prin reducerea intensității energetice și creșterea ponderii energiei obținute din resurse regenerabile. [5]

În pofida procesului de liberalizare comerțului, prin aplicarea prevederilor ale Acordului de Asociere, rămân bariere non-tarifare pentru actuali și potențiali exportatori. Aceste pot fi depășite prin extinderea aplicabilității ZLSAC asupra produselor de origine animalieră prin implementarea recomandărilor, îmbunătățirea sistemului de calitate pentru creșterea competitivității produselor pe piețele externe de desfacere; și implementarea și asigurarea unui sistem viabil în domeniul de standardizare, metrologie și evaluarea conformității.

Concluzie

O schimbare semnificativă în evoluția și structura comerțului exterior al Republicii Moldova este faptul că Uniunea Europeană a devenit principalul partener comercial al Republicii Moldova, cu o pondere de 62% în totalul exporturilor. În acest context, ZLSAC se pliază pe tendințele naturale de intensificare a relațiilor comerciale dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova din ultimii ani.

ZLSAC oferă o reducere a barierelor comerciale, în special cele de natură netarifară, care există la moment actual. Aici ZLSAC prevede o aliniere a instituțiilor de standartizare a Republicii Moldova și reglementări în domeniul standartelor tehnice și fito-sanitare cu cele din UE. Totodată ZLSAC oferă acces privilegiat la cea mai mare piața din lumea, ajută să extindă comerțul cu alți parteneri, prin faptul că ZLSAC reprezintă un acord de comerț liber și Republica Moldova menține independența în ceea ce privește politica comercială. Toate acestea confirmă impactul pozitiv al liberalizării comerțului bilateral dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană.

Totuși există anumite riscuri și provocări de incapacitate producătorilor autohtoni legate de competitivitatea scăzută a producătorilor autohtoni în raport dintre preț și calitate, în special în sectorul agroalimentar și neadaptarea infrastructurii calității la normele comunitare. În Acord sunt prevăzute instrumente anumite pentru a diminua aceste riscuri: liberalizarea graduală și mecanisme prin care statul poate interveni. Petru a beneficia de comerț cu UE în

cadrul ZLSAC este nevoie de contribuții la creșterea competitivității produselor autohtone pe piețele externe de desfacere prin: implementarea recomandărilor, îmbunătățirea sistemului de calitate și implementarea și asigurarea unui sistem viabil în domeniul de standardizare, metrologie și evaluarea conformității.

Referințe

1. Lupușor A., 16 iulie 2014 *De ce avem nevoie de liberalizarea comerțului cu uniunea europeană?* Expert Grup, Chisinau.
2. Savva T. 7 noiembrie 2014. *Cum răspunde Acordul de Asociere principalelor provocări din agricultura Republicii Moldova?* Expert Grup , Chisinau
3. Radeke J, Giucci R, Lupusor A., June 2013. *Moldova's trade policy: Strategy, DCFTA and Customs Union*. Berlin/Chisinau 20p.
4. Clipa V., 2013, *Republica Moldova: provocări și perspective ale integrării în Uniunea Vamală Rusia - Kazahstan-Belarus vs. Semnarea acordului de Comerț Liber Aprofundat și Comprehensiv cu Uniunea Europeană*, Chisinau 51p.
5. Inga Ionesii, *Zona de Liber Schimb Aprofundat și Cuprinzător dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană (ZLSAC)*, Ministerul Economiei, 2013